Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 680/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lippujen käytöstä ja poliisin toiminnasta perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisessa mielenosoituksissa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 680/2022 vp:

Mihin linjauksiin poliisin lippuihin liittyvä kielto perustui itsenäisyyspäivänä 7.12.2022,

millä tavoin sisäministeriössä selvitetään poliisin toiminnan oikeusperustaa ja johdonmukaisuutta kurdilippujen kieltämisessä,

millä tavalla lippujen käytöstä mielenosoituksissa jatkossa aiotaan viestiä ja ohjeistaa ja

miten poliisi aikoo jatkossa huolehtia siitä, että kokoontumis- ja mielipiteenvapaus toteutuvat yhdenvertaisesti jokaisen ryhmän kohdalla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Demokratiassa ihmisillä on perustuslaillinen oikeus olla eri mieltä asioista ja tuoda se julki esimerkiksi mielenosoituksia järjestämällä. Yksistään Helsingissä järjestetään vuosittain yli 300 mielenosoitusta.

Suomen lainsäädännössä mielenosoitusoikeus on turvattu perustuslain 13 §:n 1 momentissa, jonka mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Julkiselle vallalle on perustuslain 22 §:ssä ja kokoontumislain 4 §:ssä asetettu velvollisuus aktiivisesti turvata ja edistää mielenosoitusoikeuden toteutumista käytännössä. Mielenosoitusoikeuden taustalla on perustuslain 12 §:n turvaama sananvapaus, johon sisältyy muun muassa oikeus ilmaista ja julkistaa tietoja ja mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Näin ollen laista syntyy poliisille peruste turvata sekä ihmisten oikeus osoittaa mieltä, että tehdä se turvallisesti. Mielenosoitus on järjestettävä rauhanomaisesti osanottajien ja sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. (kokoontumislain 3 §:n 1 mom.) Mielenosoitus ei myöskään vapauta toimimaan muun lainsäädännön vastaisesti.

Yleisissä kokouksissa (esim. mielenosoitus) järjestäjän on huolehdittava järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä sekä lain noudattamisesta tilaisuudessa. Poliisin tehtävänä on turvata kokoontumisvapauden käyttämistä. Poliisin tulee myös valvoa, että järjestäjä täyttävät kokoontumislain mukaiset velvollisuutensa, sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi yleisessä kokouksessa ja yleisötilaisuudessa. Poliisilla on esimerkiksi oikeus poistaa henkilö paikalta, jos hän aiheuttaisi huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. (Poliisilaki 2 luku 10 §).

Poliisitoiminnan operatiivinen johtovastuu on Helsingissä tapahtuneen mielenosoituksen osalta ollut Helsingin poliisilaitoksella ja Oulun mielenosoituksen osalta Oulun poliisilaitoksella. Päätöksiin liittyvät arvioinnit ja johdon linjaukset on tehty kummankin poliisilaitoksen johtamisjärjestelmän mukaisesti voimassa olevaan lainsäädäntöön perustuen.

Poliisihallitus on seurannut aktiivisesti asiasta herännyttä julkista keskustelua. Yleisesti voidaan todeta, että kurdijärjestö PKK on määritelty EU:n terrorismin vastaisten pakotteiden listalle EU:n toimesta. Kyseessä olevan mielenosoituksen menettelyiden lainmukaisuuden arvioimiseksi Poliisihallitus on 8.12.2022 käynnistänyt asiassa oma-aloitteisen laillisuusvalvontaselvityksen. Asiassa selvitetään erityisesti sitä, millä perusteella Helsingin poliisilaitos on kieltänyt ja vastaavasti Oulun poliisilaitos on sallinut lippujen esilläpidon mielenosoituksissa. Asiassa on pyydetty Helsingin ja Oulun poliisilaitoksia hankkimaan tarvittava selvitys asianomaisilta virkamiehiltä sekä antamaan menettelystä oikeudellisesti perusteltu lausunto.

Laillisuusvalvontaselvityksessä on kyse tapahtumien oikeudellisesta ja Poliisihallituksen poliisitoimintaa valvovana poliisin ylijohtona tekemästä arvioinnista. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki asian kannalta olennaiset ihmis- ja perusoikeudet, muu relevantti asiaa koskeva kansainvälinen ja kansallinen sääntely ja oikeuskäytäntö sekä muut oikeusohjeet. Ratkaisun johtopäätöksissä annetaan kannanotto siitä, onko tilanteissa toimittu lainmukaisesti. Selvitysmenettely on tällä hetkellä kesken.

Mikäli Poliisihallitus havaitsee, että poliisi on asiassa laiminlyönyt velvollisuuksiaan tai menetellyt muuten virheellisesti, menettelyyn puututaan välittömästi esimerkiksi hallintolain 53 c §:n mukaisella hallinnollisella ohjauksella, mahdollisessa virkamiesoikeudellisessa menettelyssä tai jos asiassa on mahdollisesti syytä epäillä rikosta, siirtämällä asia rikosprosessiin.

Ohjauksen osalta toimitaan siten, että Poliisihallituksen ratkaisut toimitetaan tiedoksi asiassa toimineille virkamiehille sekä kyseisille poliisiyksiköille vastaisen varalle huomioon otettavaksi. Poliisiyksikön päällikön on huolehdittava siitä, että laillisuusvalvonnassa tehtyjen havaintojen johdosta tehtävät tarpeelliset toimenpiteet suoritetaan. Mikäli aihetta havaitaan, selvitys

toimitetaan lisäksi tiedoksi myös kaikille muille poliisiyksiköille. Valmistuneesta selvityksestä tiedote-taan tarvittaessa myös mediaa

Helsingissä 8.2.2023

Sisäministeri Krista Mikkonen

VN/1577/2023-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Mikkonen Krista 91294180J

2023-02-08